

na ošetřenou plodinu, podle nové metodiky je však třeba se zaměřit i na další rostliny – na plevele vyskytující se na ošetřeném poli, na planě rostoucí rostliny na okrajích pole, na plodiny na přilehlých polích a na následné plodiny⁴⁾.

Jak došlo k tak velké změně?

Již delší dobu bylo zřejmé, že předchozí metoda, vycházející pouze z akutní toxicity testovaného pesticidu pro včelu medonosnou, je nedostačující a že často dochází k podhodnocení rizika. Přípravek může vykazovat přijatelnou akutní toxicitu, přesto může být pro včely nebezpečný z hlediska chronického rizika. V případě systemických insekticidů se negativní vliv může projevit až konzumací pylu z plodiny vyrostlé z namořeného semene. Byla tedy nutná změna. Co ji ale urychlilo a co mělo velký vliv na utváření nové metodiky, byl poprask kolem neonikotinoidů⁵⁾.

Jaké jsou problémy?

Problémů bylo od počátku kolem nové metody spousta, což se také projevilo v obrovském množství komentářů, které se během její přípravy vyrobily. Metodika byla v roce 2013 sice publikována, ale bylo rozhodnuto ji ještě revidovat a závěrečná verze byla publikována až v červnu 2014. Je jí vyčítáno jednak, že je příliš konzervativní a přísná, a jednak neexistence ověřených testovacích metod pro studie, které jsou nyní nově vyžadovány. Je však nutné říci, že na vývoji nových testovacích metod se usilovně pracuje a že se jedná o vysokou prioritu.

Jaké jsou názory?

Je zřejmé, že zástupci průmyslu považují novou metodiku pro hodnocení účinků přípravků na včely a ostatní hmyzí opylovače za příliš konzervativní a náročnou z hlediska přípravy

a provedení patřičných studií. Podobný názor mají i někteří odborníci z řad regulačních úřadů i odborné veřejnosti. Negativní ohlas souvisí také se zákazem tří druhů neonikotinoidů⁶⁾, který byl navržen Evropskou komisí poté, co EFSA provedla vyhodnocení jejich rizik pro opylovače na základě zmíněné nové „vcelí“ metodiky. Mnoho studií bylo vyhodnoceno jako neplatných a nemohly být v hodnocení použity, neboť nesplňovaly přísná kritéria.

Co bude dál?

Je třeba upozornit, že navzdory tomu, že už uběhly dva roky od publikování původní verze a rok od revidované verze, nová vcelí metodika stále ještě nevstoupila v platnost jako celek. Dosud totiž nedošlo ke shodě o této metodice mezi Evropskou komisí a členskými státy EU

Pokles početnosti opylovačů v krajině by měl za následek snížení druhové rozmanitosti a pestrosti přírody.

Poznámky:

- ¹⁾ Kubátová-Hiršová H. (2014): Ochrana včel a neonikotinoidy. *Ochrana přírody* 69 (1): 18-20.
- ²⁾ EFSA Guidance Document on the risk assessment of plant protection products on bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees), *EFSA Journal* 2013;11(7):3295.
- ³⁾ vyvinuty pouze u dělnic, produkují tzv. mateři kašičku, kterou jsou krmeny larvy a královna
- ⁴⁾ plodina zařazená v osevním plánu po pěstované plodině
- ⁵⁾ syntetické insekticidy na bázi nikotinu, používané v zemědělství k ochraně rostlin proti škodlivému hmyzu
- ⁶⁾ zákaz používání osiva ošetřeného přípravky, které obsahují účinné látky klothianidin, thiamethoxam a imidakloprid na přechodnou dobu dvou let (od 1. 12. 2013). Zákaz se vztahuje na plodiny atraktivní pro včely (viz Nařízení Komise č. 485/2013).

na Stálém výboru Evropské komise pro rostliny, zvířata, potraviny a krmiva. Komise však tento problém hodlá vyřešit tak, že metodiku nakonec pravděpodobně schválí bez účasti členských států s tím, že požádá tzv. „College“ – skupinu vysokých představitelů Komise, aby tak závažnou metodiku přijala.

Pozitiva na závěr

Je zřejmé, že autoři nové vcelí metodiky odvedli obrovský kus práce. Hodnocení rizik pro včely (a teď už i další opylovače) má šanci se posunout o velký kus dál. Přestože je EFSA i EK osočována ze stranění zájmů aktivistů, pro ochranu včel bude tento posun nepochybným přínosem. Tepřve budoucnost však ukáže, kdy k němu dojde a v jakém rozsahu, ale ledy se už prolomily.

ročník 70 číslo 3 2015

Ochrana přírody

Kulérová příloha

Zprávy / Aktuality / Oznámení

Turisté na Křivoklátsku mohou vyrazit po stopách trilobita

Foto: Josef Jedlička

Foto: Karolína Šúlová

Nově opravený mostek přes potok Klucná i zrekonstruovaná geologická zážitková naučná stezka Po stopě trilobita ve Skryjích nyní slouží návštěvníkům chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Slavnostně je otevřeli ministr životního prostředí Richard Brabec spolu s ředitelem Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Františkem Pelcem. Obě akce byly financovány z programu posílení návštěvnické infrastruktury.

„Nechceme návštěvníkům jen předávat faktografické informace, ale rádi bychom, aby si při pobytu v přírodě krajiny co nejvíce procítili. Právě k tomu slouží geologická naučná stezka ve Skryjích, kde si turisté mohou prolézt tunelem času, projít se pod hladinou prvohorního moře, poskládat si z úlomků trilobita, hledat zkameněliny přímo v terénu, pobavit se komiksem o životě Joachima Barranda nebo si jen tak hrát,“ vysvětluje František Pelc.

Přiblížit přírodu co nejvíce lidem, to je i vize a cíl ministra Brabce. Sloužit k tomu mají nejen naučné stezky, ptačí pozorovatelny nebo informační tabule. „Je třeba jak dospělým, tak i malým návštěvníkům předávat informace o tom, jak je přírodní dědictví pro nás cenné a proč je dobré o něj pečovat tak, aby bylo zachováno i budoucím generacím. Ministerstvo životního prostředí proto připravilo samostatný program, který je zaměřen na otvírání přírody široké veřejnosti. Na program posílení návštěvnické infrastruktury v chráněných územích ve správě AOPK ČR 2013–2014 bylo přiděleno přes 67,5 mil. Kč a realizovalo se v něm už 86 akcí,“ dodává ministr Brabec.

Karolína Šúlová

Cena za počin roku 2014

Foto Leoš Štefka

AOPK ČR a Michal Bartoš s kolektivem zaměstnanců Sluňákova o.p.s obdrželi od statutního města Olomouc Cenu za počin roku 2014 za vybudování Domu přírody Litovelského Pomoraví. Tato unikátní galerie v krajině otevřela své brány veřejnosti poprvé 20. září loňského roku. Návštěvníci tu najdou originální objekty, které spojují krajinu a umění.

Areál v Horce nad Moravou slouží jako přirozená vstupní brána do CHKO Litovelské Pomoraví. Stavby a instalace jsou navržené s cílem podnítit návštěvníky ke smyslovému vnímání přírody a pomáhat kultivovat vztah ke zdejší krajině. Autory návrhů jsou František Skála, Miloš Šejn, Miloslav Fekar, Robert Smolík a Marcel Hubáček.

Cílem programu Dům přírody, který AOPK ČR připravila, je vybudovat po vzoru jiných evropských států ve vybraných chráněných územích síť návštěvnických středisek. Značka chráněné krajinné oblasti přitahuje turisty, kteří napomáhají šetrnému rozvoji místních obcí. Domy přírody, stejně jako třeba naučné stezky či ptačí pozorovatelny návštěvníkům

pomohou poznat zdejší přírodu, což je jeden z předpokladů její lepší ochrany.

Více o programu Dům přírody na www.dumprirody.cz.

Karolína Šulová

Máchovo jezero je v ověřovacím provozu

Hráz Máchova jezera procházela od podzimu 2014 náročnou rekonstrukcí. Sdružený objekt, vybudovaný na hrázi v roce 1970, byl totiž v havarijném stavu se špatným stavem potrubí,

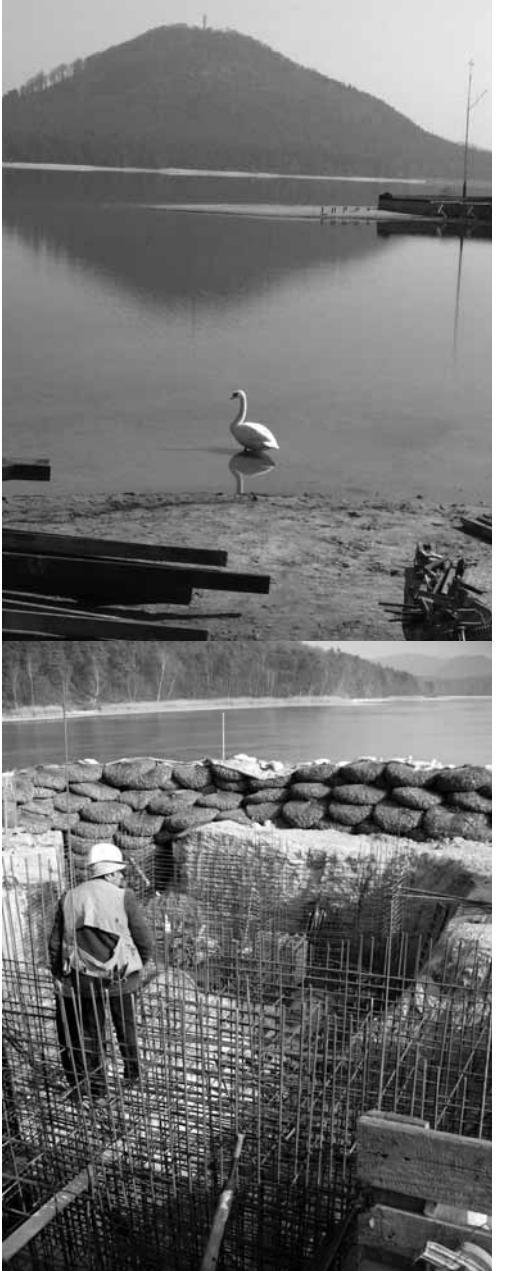

Foto: Pavel Trnka

průsaky podložím i v tělese přelivu. Došlo proto k vybourání stávajícího kašnového přelivu, zpevnění pískovcového podloží injektáží, výměně potrubí včetně technologie ovládání stavidlové výpusti a byl vystavěn nový kašnový přeliv s kamenným obkladem. Manipulační domek na hrázi prošel kompletní proměnou včetně obložení dřevem, aby lépe zapadal do okolní krajiny. Na zpevnění tělesa kašnového přelivu stavbaři použili železné pruty o celkové délce 70 kilometrů a zároveň více než 1 000 kubíků betonu. Máchovo jezero je nyní v takzvaném ověřovacím provozu.

Pro zdejší přírodu je kromě citlivé péče důležitá i ochrana vody. Zdejší mokřady patří mezi mezinárodně významné mokřady podle Ramsarské úmluvy, jsou součástí našich přírodních klenotů – národních přírodních rezervací. V povodí Robečského potoka proto AOPK ČR připravila celou sadu dalších opatření, která by měla přispět ke zlepšení kvality vody v celém povodí, tedy i v Máchově jezeře. Jedná se například o rekonstrukci hrázky při ústí Robečského potoka do Máchova jezera a odbahnění Dokeské zátoky. Zdrojem financí pro tyto připravované projekty by měl být Operační program Životní prostředí.

Hráz Máchova jezera se rekonstruovala především kvůli větší bezpečnosti vodního díla. Došlo ale i k posílení protipovodňové ochrany. Vodní dílo je navrženo na převod a zmírnění stoleté vody, nicméně bezpečně převede i průtok tisícileté vody. Pro návštěvníky byla vybudována pozorovací plošina v prostoru národní přírodní památky Swamp. Ta pomáhá usměrňovat jejich pohyb tak, aby nedocházelo k poškozování tohoto jedinečného místa.

Kvůli rekonstrukci bylo třeba jezero nejprve vypustit. AOPK ČR během vypouštění zajistovala sběr mlžů a raků a monitorovala výskyt biologických fenoménů na vypuštěném dně. Během napouštění byla nájemcem jezera, městem Doksy, opětovně vysazena dravá ryba, která byla slovena při výlovu. Extenzivní způsob vícehorového hospodaření s využíváním pouze obsádky dravých ryb je v souladu s plánem péče o národní přírodní památku Swamp a slouží k zajištění optimálního stavu vodního ekosystému a potřebné kvality vody.

Jezero je majetkem České republiky, příslušnost hospodaření s Máchovým jezerem náleží AOPK ČR. Rekonstrukce ve výši 30 milionů Kč byla financována z národního dotačního programu ministerstva životního prostředí Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPK) podprogramu 115 162, který umožňuje realizovat opatření vyplývající z plánů péče o zvláště chráněná území a ze souhrnu doporučených opatření pro lokality Natura 2000.

Karolína Šulová

110 let výročí objevu Brouškovy pohádkové síně

27. února uplynulo 110 let od slavného okamžiku, kdy objevitelé poprvé pronikli do jedné z nejkrásnějších prostor systému Sloupsko-šošůvských jeskyní – Brouškovy pohádkové síně. Na rozdíl od Sloupské části (dříve nazývané Staré skály), která byla z velké části známa od nepaměti, byly Šošůvské jeskyně objeveny až na konci 19. století. Do prvních prostor z vchodu u dnešního hotelu Broušek pronikl poprvé skalní duch a jeskynní badatel Václav Sedlák ze Sloupu. On sám byl pak jedním z hlavních aktérů skupiny vedené majitelem hotelu a pozemku Josefem Brouškem starším, se kterou dle možností a schopnosti postupně pronikali do dalších částí Šošůvských jeskyní s bohatou krápníkovou výzdobou a společně

Foto: Petr Zajíček

se tak podíleli na dalších objevech a jejich zpřístupňování veřejnosti. Již v roce 1894 byly známy stovky metrů chodeb včetně partie nazývané „U tří velkých“. V cestě k dalším objevům stála chodba vyplňná až po strop naplaveninami a badatelé se s velkým úsilím prokopávali vpřed. Některé roky se posunuli jen o 2-3 metry, v jiných letech byl posun výraznější. Jejich nezlomná vůle byla odměněna v roce 1905 objevem překrásné prostory, která dnes nese název Brouškova pohádková síň. V témže roce a v roce následujícím pronikli objevitelé do chodby za tzv. Průsvitné krápníky, odkud byl do Brouškovy pohádkové síně přenesen nádherný stalagmit Svícen, který je zde dominantou dodnes. Kromě dalších běžnějších typů krápníkové výzdoby je Brouškova pohádková síň charakteristická výskytem sférolitických stalaktitů nazývaných „Vosí báň“.

Petr Zajíček

První výzvy OPŽP 2014–2020

Evropská komise 30. dubna 2015 schválila Operační program Životní prostředí (OPŽP), který se tak stal druhým schváleným operačním programem, v němž budou moci zájemci žádat o dotace. Oficiální výzvy pro předkládání žádostí o podporu budou vyhlášeny po zasedání Monitorovacího výboru OPŽP, který schvaluje dokumenty k výzvám.

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo k přípravě žádostí o poskytnutí podpory tzv. avízo výzv. Potenciální žadatelé zde mohou najít informace k plánovaným výzvám, jejich alokacím či podporovaným typům opatření, a výčet závazných dokumentů programu, jejichž aktuální verze jsou k dispozici na internetových stránkách OPŽP (www.opzp.cz). Předpokládaný termín zahájení příjmu žádostí prostřednictvím informačního systému MS2014+ (portál pro žadatele IS KP14+) je stanoven na 14. srpna 2015. Od tohoto data bude Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) přijímat žádosti prioritní osy 4 (PO 4). V prvních výzvách PO 4 bude možné žádat o financování aktivit v rámci specifického cíle (SC) 4.1 Zajistit přízivní stav předmětu ochrany národně významných chráněných území, SC 4.2 Posílit biodiverzitu, SC 4.3 Posílit přirozené funkce krajiny (s výjimkou zpracování plánů ÚSES) a SC 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech. Vyhlašovány budou dva typy výzv – kolové (soutěžní) a průběžné (nesoutěžní). Průběžné výzvy jsou charakteristické delší časovým úsekem pro příjem žádostí a budou vyhlašovány pouze pro specifická opatření či typy příjemců. V rámci SC 4.1 bude otevřena průběžná výzva pro žadatele Správy národních parků, Správu jeskyní ČR a AOPK ČR. Aby bylo zamezeno střetu zájmů (AOPK ČR žadatel vs. zprostředkující subjekt), bude hodnotitelem této výzvy Státní fond životního prostředí a odborná sekce ministerstva životního prostředí. Průběžné výzvy budou dále vyhlášeny pro 2 typy opatření SC 4.3 – „zprůchodnění migračních bariér pro vodní živočichy a opatření k omezování úmrtnosti živočichů spojené s rozvojem technické infrastruktury (rybí přechody)“ vyplývající z Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR, a opatření „revitalizace a podpora samovolné renaturace vodních toků a niv, obnova ekostabilizačních funkcí vodních a na vodu vázaných ekosystémů“ vyplývající z Plánů oblastí povodí, resp. Plánů dílčích povodí. Ve všech ostatních případech budou žádosti podávány do kolových výzv s předpokládaným termínem ukončení příjmu žádostí 14. 10. 2015. S ohledem na mnohé změny oproti OPŽP 2007–2013 žadatelům doporučujeme konzultovat plánované projekty PO 4 na AOPK ČR, zejména na regionálních pracovištích. Kontakty najeznete na stránkách www.dotace.nature.cz/ opzp-kontakty.

Anna Limrová

Vlci na Srni, jeleni na Kvildě

Na konci léta přibudou na Šumavě pro veřejnost dvě nová návštěvnická centra. Obě návštěvnická centra jsou obklopena rozlehlym výběhem, kde budou prezentována živá zvířata. Na Kvildě budete moci spatřit jeleny a rysa, do budoucna také divoká prasata. Na Srni můžete pozorovat smečku vlků. Oba areály se skládají ze vstupní části a naučného okruhu. Vstupní část slouží jako zázemí pro návštěvníky a je tvořena objektem návštěvnického centra a parkovištěm. V sousedství objektů bude umístěno dětské hřiště, vybavené drobnými herními prvky z přírodních materiálů a doplněno labyrintem.

Uvnitř objektu budou umístěny detailní a doprovodné informace formou vymezeného výstavního prostoru, kde budou umístěny informační panely, výstavní exponáty a podávány informace převážně interaktivní formou. V expozicích budou také představeny vybrané druhy místní fauny včetně odpovídajícího biotopu. Součástí interiéru je promítací sál, který zároveň bude sloužit pro pořádání přednášek. Oba objekty jsou navrženy v pasivním standardu. Primárním zdrojem tepla pro vytápění objektu a ohřev vody je na Srni tepelné čerpadlo a na Kvildě fotovoltaické články.

Naučné okruhy povedou výběhem pro divoká zvířata. Na Kvildě bude okruh dlouhý dva a půl kilometru a jelení zvěř budete moci sledovat z pozorovacích míst, která jsou řešena formou vyhlídkových věží. Na Srni se projdete stezkou dlouhou téměř dva kilometry, jejíž součástí je zajímavě řešená vyhlídková lávka. Je umístěna nad výběhem ve výšce 3-4 m a na několika místech je doplněna krytými pozorovatelnami. Expozice umístěné ve volné krajině budou simulovat zážitky z pozorování přirozeně se pohybující zvěře. Jsou založeny na prožitku z bezprostředního kontaktu návštěvníků s divokými zvířaty bez umělých zábran. Záměrem Správy je, aby návštěvník mohl pozorovat výběh bez rušivého vjemu oplocení. Těšíme se na vaši návštěvu.

Miloš Juha

Medailonky

František Pojer a čápi černí

„František Pojer – černí čápi“ se stalo již nerozlučným spojením. Jeho počátkem snad bylo pozorování ptáků a vyvěšování budek v Pošumaví, kde ve vesnici nedaleko Horažďovic do svých deseti let žil. František Pojer se narodil v roce 1955 v Sušici (okres Klatovy), v letošním roce se tedy dožívá 60. let. V roce 1979 absolvoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor systematická biologie. Od roku 1980 žije v Berouně. Je ženatý, má dceru.

V roce 1980 začal pracovat ve státní ochraně přírody jako stážista u Petra Mouchy na Správě CHKO Český kras. Spolu s ním také vedl berounský Český svaz ochránců přírody. Po roce 1989 se František Pojer stal na okresním úřadu vedoucím oddělení ochrany přírody. Protože však jeho hlavním zájmem byla zoologie – zejména ornitologie – přešel v roce 1991 na pozici zoologa na Správě CHKO Křivoklátsko. V roce 1994 odešel pracovat do Národního muzea jako kurátor ornitologických sbírek. V letech 1997

a 1998 byl vedoucím odboru školství, kultury a vnějších vztahů na Městském úřadu Beroun. V roce 1999 se opět vrací do státní ochrany přírody. Nastupuje na pozici náměstka ředitele Agentury ochrany přírody a krajiny ČR pro odbornou činnost. Od roku 2001 koordinuje přípravu podkladů pro vytváření soustavy Natura 2000, zejména mapování biotopů celé ČR. V letech 2005 – 2007 byl náměstkem ministra životního prostředí (ředitel sekce ochrany přírody a krajiny). Ve stejném období vykonával také funkci prezidenta Mezinárodní komise pro ochranu Labe. Od roku 2007 do roku 2010 byl ředitelem Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK), kde nyní působí jako ředitel samostatného odboru vnějších vztahů. Na AOPK se v současnosti mimo jiné podílí také na přípravě CHKO Brdy.

V odborné činnosti se vždy zabýval zejména ochranou dravců a sov a čápa černého. V září roku 1994 vyráží na expedici do východního Turecka (sčítání táhnoucích dravců). Právě zde vznikla myšlenka čapích batůžků. Ve stejném roce je František u zrodu projektu Českého rozhlasu „Africká odysea“, který pomocí satelitní telemetrie sledoval v letech 1995 až 2005 migraci čápů černých. Byl aktivním členem vedení projektu

a zúčastnil se několika expedic do Afriky. Následně spoluzakládá navazující projekt „Nová odysea“ v Asii (expedice na jižní Sibiř a do Mongolska). Sledováním čápů černých se zabývá ve volném čase dodnes, od r. 1994 je národním koordinátorem jejich kroužkování a monitoringu (celkem bylo nashromážděno téměř 2 500 hlášení). Organizoval také tři sčítání hnězdících čápů černých v ČR (v letech 1994, 2004, 2014). Výsledky své odborné činnosti průběžně publikuje (seznam vybraných publikací F. Pojera je přiložen k elektronické verzi článku).

František Pojer je členem vědecké rady Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze a Fakulty lesnické a dřevařské Mendelovy univerzity v Brně. Je členem nevládních organizací – České společnosti ornitologické a Českého svazu ochránců přírody. V České společnosti ornitologické pracoval v letech 1995 – 2000 jako tajemník a posléze místopředseda. Od r. 1977 je kroužkovatelem a členem Společnosti spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea.

František patří ke kolegům, kteří významně ovlivnili porevoluční směřování ochrany přírody a krajiny v České republice. Osobně si ho váží pro jeho rozvážnost, nadhled, ochotu pomoci v každé situaci, laskavost, trpělivost a empatii. Rád bych Františkovi popřál k jeho jubileu vše dobré a ať se mu dostává ještě mnoho let sdostatek sil k náročným výstupům do vysokých korun stromů ke hnězdům jeho oblíbených čápů černých.

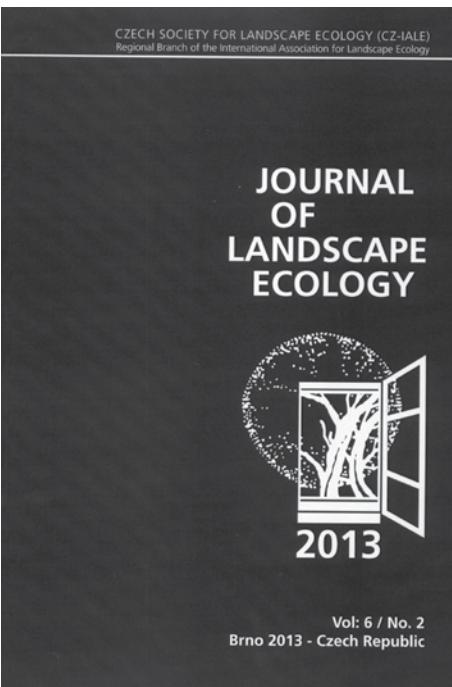
Pavel Pešout

Půlkulaté výročí založení České společnosti pro krajinnou ekologii

Před patnácti lety – v roce 2000 – vznikla nová vědecká společnost, sdružující odbornou komunitu na průniku disciplín zabývajících se krajinou. Problematika moderní ochrany přírody, ekologie obnovy ekosystémů, kvality prostředí, plánování a využití krajiny, správy regionů nebo zachování krajinného rázu jako hodnoty či veřejného statku – to vše tvoří předmět zájmu ekologie krajiny.

Foto: Pavel Pešout

Založení organizace předcházela ne zrovna krátká a nikoli jednoduchá historie. Roku 1982 po předchozích mezinárodních integračních sňácích vznikla Mezinárodní asociace pro ekologii krajiny (International Association for Landscape Ecology, IALE). Stalo se to na sympoziu na území Československa, v Piešťanech. V ČSSR pořádal pravidelná krajinně-ekologická mezinárodní setkání s důrazem na územně plánovací praxi dr. M. Ružička z Ústavu biologie krajiny SAV (založen 1974) – předchůdce současného Ústavu krajinné ekologie SAV (od r. 1990) v Bratislavě. V Českých zemích pořádal odlišně koncipované mezinárodní konference Bioindicators Deteriorisationis Regionis zaměřené na problémy znečištěného prostředí a poškozené industriální krajiny Ústav krajinné ekologie ČSAV (1971) pod vedením prof. E. Hadače. Základy ekologického zkoumání v české části tehdejšího státu postavené na mezioborové komunikaci vznikaly jak z teoretických bádání, tak ze studií modelových území Třeboňska, Broumovska a Mostecka. Do osudu Ústavu krajinné ekologie ČSAV fatálně zasáhlo v 80. letech 20. století jeho „vymístění“ z několika středočeských pracovišť do jihočeského Biologického centra ČSAV. Vývoj bohužel potvrdil názor skeptiků, že to je začátek konce mezinárodně pionýrské instituce pro obor, který byl režimem tabuizován. Útek nejlepších pracovníků jak do tuzemské, tak zahraniční

emigrace a obsazování jejich míst komunistickými kádry erozi ústavu podpořily. Do nových počátků po roce 1989 se stále více prosazovaly „manažerské“ názory s obovorově redukcionistickými tendencemi, takže do vedení ústavu se dostávali specialisté (mykologie, ichtiologie, fyziologie rostlin) a sotva se dalo předpokládat, že ředitel přijme za svou existenci výzkumného směru v jeho interdisciplinaritě, jež by odpovídala komplexitě předmětu, a že nenařeje své úsilí k úcelové přeměně, nechceme-li mluvit o plíživém personálním aj. vytunelování. Zavedení hodnocení výkonu pracovišť bodovacím systémem přímého převodu bodového skóre v publikární aktivitě na financování (známý „kafemlejnek“) bylo posledním hřebíkem do rakve oboru podlomeného proskribováním za komunistického režimu.

Ještě před vstupem ČR do Evropské unie jsme využili kontaktů s Mezinárodní asociací pro ekologii krajiny a na jejím půdorysu se shodli na pravidlech vytvoření České společnosti pro krajinnou ekologii jako národní odnože IALE (CZ-IALE). K formálnímu ustavení plenárním shromážděním došlo 4. 2. 1999 v Brně a registrace Regionální organizace IALE České republiky neboli České společnosti pro krajinnou ekologii Ministerstvem vnitřní ČR má datum 15. 3. 1999. Společnost si úspěšně připravila půdu pro své fungování na mezinárodní úrovni mj. pořádáním reprezentativní konference v roce 1998, která byla spojena s oslavami 650. výročí založení Univerzity Karlovy v Praze. Zúčastnili se jí zástupci 29 zemí ze 6 kontinentů včetně čelných představitelů oboru. Z konference vzešla publikace Nature and Culture in Landscape Ecology (Experiences for the 3rd Millennium) vydaná nakladatelstvím Karolinum a citovaná dodnes v zahraničních publikacích.

Předsedy od založení České společnosti pro krajinnou ekologii do současnosti byli zvoleni: geobotanik, geobiocenolog, lesnický ekolog, fyzický geograf (P. Kovář, A. Buček, P. Maděra, Z. Lipský). Vnitřní život Společnosti se odvíjí z nabídky různých typů setkávání a oborové činnosti. Výroční konference (přistupné komukoli z odborné komunity zvenčí) mají kromě nezbytného plenárního projednání provozních záležitostí i odbornou část – konferenci nebo seminář – na aktuální krajinně

ekologické téma (první se konala 18. 1. 2000 v Praze, poslední 6. 2. 2015 v Brně). Střešní téma konferencí pokrývají teoretické i praktické aspekty současných směrů výzkumu v krajinné ekologii.

Kromě účasti členů na konferencích či kongresech IALE absolvovali zájemci z řad studentů, zejména doktorandů, mezinárodní kursy pořádané v rámci evropské nebo světové úrovni meetingů (např. kurs mapování krajin v Madridu a v Lisabonu anebo workshop k monitoringu kulturních krajin ve Vídni atp.).

Po 12 letech uspořádala Společnost další mezinárodní konferenci „Landscape structures, functions and management: response to global ecological change“, která se konala 3. – 6. 9. 2010 v Brně. Navštívilo ji přibližně 200 participantů ze 33 převážně evropských zemí, s početnou výpravou např. z Japonska či Ruska nebo se zástupci z USA, Kanady či Nového Zélandu. K významným aktivitám CZ-IALE patří od roku 2003 každoroční pořádání mezinárodní mezioborové konference „Venkovská krajina“ pro doktorandy (zpravidla v Hostětíně v Bílých Karpatech). Tradiční každoroční akcí pořádanou již od roku 2002 je dvoudenní seminář „ÚSES – zelená páteř krajiny“, věnovaný navrhování a realizaci ekologických sítí. Utvořila se také pracovní skupina pro plánování krajiny napojená na aktivity centra pro implementaci Evropské úmluvy o krajině CENELC.CZ, o.p.s., a na Českou komoru architektů. K uvedeným činnostem je třeba od roku 2005 přiřadit terénní praktikum a krajinářské dílny, organizované vždy ve vybraném území, nejčastěji ve vazbě na specifické krajinné fenomény.

V roce 2002 byla Česká společnost pro krajinnou ekologii přijata za člena RVS (Rady vědeckých společností při AV ČR). Díky grantové podpoře z této strany bylo umožněno vydávání vědeckého časopisu Journal of Landscape Ecology (založen r. 2008, vycházejí stabilně 3 čísla ročně). Více informací lze nalézt na webu časopisu: <http://www.journaloflandscapeecology.cz>.

Společnost také stimulovala participaci svých členů v mezinárodních projektech, které získali pro svá mateřská pracoviště.

Závěrem lze říci, že - bohužel - v novém období naší historie zanikla veškerá pracoviště, která se dříve zabývala stavem a vývojem krajiny (akademické ústavy: Geografický a Ústav ekologie krajiny; předtím Terplan - Státní ústav pro územní plánování). Univerzity a další instituce provozující vědu, mají ekologii krajiny spíše na okraji některého jiného z tradičních a stále více redukcionisticky pojímaných oborů (což souvisí mj. i se způsobem hodnocení vědeckých výkonů ve vědě obecně). Státu začíná chybět (ve skutečnosti už dávno chybí) kompetentnost ve správě krajiny opřená o systematicky vychovávané absolventy univerzit v základním oboru. Manifestuje se to stále více v občanské nespokojenosti při kontroverzních kauzách souvisejících s využíváním krajiny. Z toho důvodu je práce České společnosti pro krajinnou ekologii důležitá a na významu dále nabývá.

Pavel Kovář, Zdeněk Lipský

90 let Vojena Ložka

V tomto roce se dožívá devadesátky (spolu s. Otakarem Leiským) nejstarší žijící veterán ochrany přírody u nás. Patřil ještě ke skupince přírodovědců kolem Dr. Jaroslava Veselého, ve které se na počátku 50. let formulovaly názory na legislativní ochranu přírody u nás a její poslání a organizační zajištění. (Zákon č. 40/1956 Sb. o státní ochraně přírody byl přijat v r. 1956 Sb., Státní ústav památkové péče a ochrany přírody byl pak založen v r. 1958, J. Veselý se stal jeho prvním ředitelem). Celá léta byl jubilant vždy odbornou a vědeckou oporou státní ochraně přírody, a to i té době roviné, když v pozdějších letech vznikaly její organizace.

Několik dat úvodem:

Vojen Ložek se narodil 26. 7. 1925 v Praze na Smíchově, jeho otec – architekt Václav Ložek – byl žákem Plečnika, matka (rozená Kozáková) byla malířka, absolventka AVU.

1938 zájem o měkkýše přivedl Ložka do Národního muzea, kde pomáhal jako dobrovolný pracovník;

1944 dokončil reálné gymnázium a nastoupil do Národního muzea jako pomocná vědecká síla;

- 1948** dokončil Přírodovědeckou fakultu UK a nastoupil do Ústředního ústavu geologického (aspirant – vědecký pracovník);
- 1955** mu byl přidělen úkol – zpracovat přehledné mapy přirozených hnojiv a minerální síly půd Československa v měř. 1: 200 000; vyšla jeho práce Měkkýši čs. kvartéra, Rozpravy ÚÚG, stran 510;
- 1966** získal titul DrSc. za práci Quartärmollusken der Tschechoslowakei, Rozpravy ÚÚG, str. 374, vydáno r. 1964;
- 1967** začal přednášet na Přírodovědecké fakultě „Vývoj československé přírody“, téma, které přednáší dodnes;
- 1968** Philosophical Society of Cambridge – čestné členství;
- 1973** medaile za zásluhy o výzkum krasu na mezinárodním speleologickém kongresu v Olomouci;
- 1980** Albrecht-Penck Medaile SRN – za zásluhy o výzkum světového kvartéra.
- 2000** medaile G. J. Mendela udělená Českou akademii věd za zásluhy o rozvoj biologických věd

Vojen Ložek asi v r. 1958-60 v Malých Karpatech u Plaveckého Mikuláše. Fotografovala Libuše Smolíková – spolu tu posuzovali možnosti datování fosilních půd.

Vojen Ložek v současnosti. Foto: Pavel Mudra

Počátkem 50. let požádal předseda Čs. akademie zemědělských věd A. Klečka řediteli UÚG L. Čepka o prioritní zpracování map přirozených hnojiv a minerální síly půd Československa do měřítka 1 : 200 000. Úkol, k jehož splnění dostal Ložek jako odpovědný řešitel potřebné podmínky – volnost v rozhodování, auto, kolektora a řidiče v jedné osobě i administrativní zajištění, měl být splněn do deseti let (v terénu se pracovalo v měř.

čirou náhodou – podmínky v nich pro něj projevily velmi kladně. Za protektorátu po absolvování gymnázia poznal v Národním muzeu řadu našich předních badatelů a jejich práci (soustřeďoval se zde vědecký život, vysoké školy byly zavřené!), což mu velmi pomohlo při pozdějším studiu přírodovědecké fakulty. Za socialismu zase dostal přidělený výše uvedený úkol, který mu umožnil volnost v kvartérních výzkumech po celém území Československa. (Na druhou stranu však díky železné oponě neměl možnost stáží na zahraničních univerzitách a jen zřídka se dostal do kapitalistické ciziny.) Po splnění úkolu za osm let dostal jubilant jeden rok na vlastní práce, které věnoval výkopům, studiu profilů mj. v Českém kraji, na Slovensku ap. V roce 1963 odešel do Geologického ústavu ČSAV a tam vytrval až do odchodu do penze v roce 1990. Výsledkem dlouholeté práce jubilanta je mj. 310 holocenních a 450 pleistocenních profilů na území ČR a SR, v nichž je vývoj přírody doložen rozbořem měkkých společenstev a dalších dokladů. To je vzhledem k rozloze území světový unikát. Po odchodu do důchodu pracoval dr. Ložek dlouhá léta na plný či částečný úvazek v ČÚOP – AOPK ČR, ve středisku pro Středočeský kraj.

Se státní ochranou přírody byl jubilant stále ve styku. Se Státním ústavem památkové péče a ochrany přírody spolupracoval při navrhování zvláště chráněných území, jejich ochraně, s krajskými středisky památkové péče a ochrany přírody a jejich správami chráněných krajinných oblastí spolupracoval od jejich zřizování, v letech 1958 – 1960. Diskuse ke koncepcím, metodikám, výjezdní semináře, oponentury úkolů – to vše si bez Vojena Ložka ani nelze představit. Je s podivem, že člověk tak rozsáhlého záběru a neustále se věnující výzkumné práci v terénu i v pokročilém věku, si bez jakýchkoliv námitek vždy nalezl čas na okamžité potřeby některého pracoviště státní ochrany přírody. Způsob jeho jednání skvěle vystihl přední ochranář – zoolog a ochranářský filozof Pavel Pecina: „Sám jsem využíval znalostí a laskavosti dr. Ložka nesčetněkrát. Přestože reálná situace obvykle vždy odpovídala vztahu ministra a učedníka, dokázal vždy navodit takovou atmosféru, plynoucí z jeho přátelského vztahu

a tolerance, že se jeho mentální převaha téměř kamsi vypařila a předávání informací probíhalo formou partnerského dialogu.“

Nesmíme zapomenout také na to, že Ložek se vždy zapojil do činnosti dobrovolných organizací ochrany přírody. Začalo to TISem, který vybudoval jeho spolužák Otakar Leiský. Později, po vzniku Českého svazu ochrán-ců přírody, spolupracoval s mnohými jeho základními organizacemi, stejně tak pracoval i v České speleologické společnosti. Byl velmi často zván na Slovensko na skvěle organizované tábory ochráncov přírody, kde přednášel, dělal průvodce v terénu a večer u tábora zářil jako vypravěč zábavných pří-hod ze života našich předních přírodovědců. Pravidelně se také účastnil jako přednášející na táborech mládeže hnutí Brontosaurus na Zvířeticích.

Významná je činnost publikační. Do dneš-ního dne je registrováno kolem 1 250 jeho prací. Po desetiletí je členem redakčních rad Vesmíru a Živý a byl také členem redakční rady časopisu Památky a příroda (sloučené časopisy Správy památkové péče a Ochrana přírody v letech 1975 -1990) a Ochrana pří-rody (od r. 1991 do r. 2006). Napsal řadu článků věnovaných různým problémům jako:

vývoj přírody v Česku a na Slovensku, péče o chráněná území, biodiverzita a geodiverzita, mokřady a péče o ně, těžba a ochrana přírody, rekultivace ap. Jako vedoucí redaktor jsem u něj vždy nalezl podporu – a za socialismu, kdy psaní o škodách v přírodě a o negativních trendech v životním prostředí bylo politickým problémem, byla taková podpora velmi důležitá. Jeho články byly později vydány knižně v publikacích Zrcadlo minulosti – Česká a slovenská krajina v kvartéru a Po stopách pravěkých dějin – O silách, které vytvářely naši krajinu. Tyto knihy by měly být oporou každého ochránce přírody. Ve významné řadě knižních publikací státní ochrany přírody Chráněná území ČR byl Ložek recenzentem, u dílu Střední Čechy hlavním autorem.

Vojenu Ložkovi přejeme pevné zdraví a stále spojení s vědeckými pracovišti, studenty a s ochranou přírody, pro kterou vykonal tak mnoho.

Bohumil Kučera

Nové právní předpisy a další dokumenty v oblasti ochrany přírody a krajiny

(přehled vybraných aktualit za období březen 2015 – květen 2015, přehled vybraných metodik v Věstníku MŽP za období únor 2015 – březen 2015)

Zákon č. 83/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů mění především ust. § 2, 11a, 11b, 11c a 12. Cílem novely bylo zajištění plné kompatibility národní právní úpravy se směrnicí INSPIRE a změny se týkají především poskytování dat. Účinnost od 1. 9. 2015.

Nařízení vlády č. 72/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními upravuje v návaznosti s přímo použitelnými předpisy EU bližší podmínky poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními, mezi které patří např. charakteristika území, lhůty a jiné podmínky pro podávání žádostí. Účinnost od 15. 4. 2015.

Nařízení vlády č. 73/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě stanovuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU bližší podmínky poskytování plateb v oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě. Účinnost od 15. 4. 2015.

Nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů upravuje v návaznosti na přímo aplikovatelné předpisy EU bližší podmínky poskytování plateb v oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě. Účinnost od 15. 4. 2015.

Nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologického zemědělství upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU podmínky provádění opatření ekologického zemědělství, stanoví mimo jiné

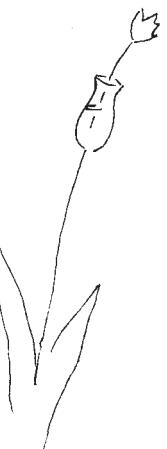
náležitosti žádosti o zařazení do opatření ekologického zemědělství a postup při jejím zpracování a dále podmínky pro poskytnutí dotace. Účinnost od 15. 4. 2015.

Vyhláška č. 107/2015 Sb., o vyhlášení Národní přírodní rezervace Brouskův mlýn a stanovení jejích bližších ochranných podmínek. Národní přírodní rezervace se rozkládá na území Jihomoravského kraje, v katastrálních územích Dvorec u Třebče, Hluboká u Borovan, Jílovice u Trhových Svinů a Třebeč. Účinnost od 1. 6. 2015.

Vyhláška č. 108/2015 Sb., o vyhlášení Národní přírodní památky Krkavý a Kačležský rybník a stanovení jejich bližších ochranných podmínek. Národní přírodní památka se rozkládá na území Jihomoravského kraje, v katastrálních územích Člunek, Hospříz, Kačlehy a Kunějov. Účinnost od 1. 6. 2015.

Vyhláška č. 109/2015 Sb., o vyhlášení Národní přírodní památky za Hrnčíkou a stanovení jejích bližších ochranných podmínek. Národní přírodní památka se rozkládá na území Olomouckého kraje, v katastrálních územích Ohrozim, Plumlov a Vícov. Účinnost od 1. 6. 2015.

Vyhláška č. 110/2015 Sb., o zrušení vyhlášky č. 46/2010 Sb., o příslušnosti správ národních parků a správ chráněných krajinných oblastní k výkonu státní správy ve správních obvodech tvořených národními přírodními rezervacemi, národními přírodními památkami a jejich ochrannými pásmi, ve znění pozdějších

předpisů zrušuje kromě samotné vyhlášky č. 45/2010 Sb. i vyhlášku č. 163/2011 Sb., č. 324/2011 Sb., č. 216/2012 Sb., č. 206/2013 Sb., č. 34/2014 Sb. a č. 245/2014 Sb. Účinnost od 1. 6. 2015.

Vyhláška č. 111/2015 Sb., o zrušení některých chráněných právních předpisů o vyhlášení zvláště chráněných území zrušuje zřizovací předpisy 11 zvláště chráněných území v rámci procesu přehlašování „starých“ ZCHÚ na ZCHÚ dle zákona č. 114/1992 Sb. Účinnost od 1. 6. 2015.

Věstník Ministerstva životního prostředí ročník XXV – únor 2015 – Částka 2 v návaznosti na zrušení Zásad územního rozvoje Jižního Moravského kraje Nejvyšším správním soudem rozsudkem ze dne 21. 6. 2012, č. j. Ao 7/2011-526 obsahuje návrh metodického doporučení pro zpracování vyhodnocení vlivů politiky územního rozvoje ČR (PÚR) a zásad územního rozvoje (ZÚR) na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění a zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění. Cílem metodiky je pak specifikovat obsah jednotlivých kapitol vyhodnocení vlivů na životní prostředí na úrovni obecnosti PÚR a ZÚR a zajistit tak požadavek na posouzení kumulativních a synergických vlivů.

Aktuality sestavuje právní oddělení pro veřejnou správu AOPK ČR, kontakt: jitka.porkertova@nature.cz

Recenze

Monitoring ohrožených rašeliniskních mechovostí a péče o jejich lokality

Štechová T., Holá E., Ekrtová E. Manukjanová A. & Kučera J.

Autoři sestavili publikaci, která se zabývá ohroženými mechovostmi minerotrofních rašelinisk, jejich ochranou a péčí o jejich stanoviště. Publikace přichází v době jistého zvýšeného zájmu o rašeliniská a mechovostní výběc.

Ačkoliv současný stav rašelinisk luhů a slatinišť je již jen chabou ukázkou někdejšího rozsahu a kvality těchto stanovišť, nedávno průzkumy ukázaly, že je stále ještě co chránit. Recenzovaná publikace shrnuje na jedné straně poznatky o ohrožených mechovostech minerotrofních rašelinisk a na straně druhé přináší praktické návody na jejich údržbu. Autoři nově uvedli do českého psané literatury termín „hnědé mechy“. I když se ojediněle používal již dříve, zde je poprvé vysvětleno, oč běží.

Velikým kladem práce je skutečnost, že většina poznatků vychází z vlastních průzkumů autorů, příp. jejich spolupracovníků. Některé informace a doporučená opatření byla ověřována také experimentálně (regenerace fragmentů mechových rostlin - *in vitro*, narušení povrchu rašelinisk - *in loco*). Na práci je vidět, že autoři dobře vědí, o čem piší. Na závěr metodiky připojili pět příkladů managementových zásahů z praxe a jejich důsledků. Příručku bych doporučil nejen botanikům, nýbrž všem zájemcům o přírodu a její ochranu. Zejména na rašeliniskách dochází někdy k oborovým střetům zájmů. Věřím, že seznámení s touto publikací vyústí v pochopení, že nadřazovat význam jedné skupiny živých organismů nad jinými není v obecném zájmu ochrany přírody.

Zbyněk Hradilek

Nové přírustky v knihovně AOPK ČR

Otevřací doba knihovny

Po	Zavřeno	
Út	8:00–11:30	13:00–15:00
St	13:00–18:00	
Čt	8:00–11:30	13:00–15:00
Pá	10:00–12:00	

Matematika života: odkrývání tajemství bytí

Stewart, Ian

Prah: Academia, 2014. 391 s.: il.; 21 cm.

ISBN 978-80-200-2360-5

Současné objevy v biologii kladou velké množství důležitých otázek a odpověď na mnohé z nich často není možné bez významného přispění matematiky. Pestrost matematických teorií, které se dnes používají ve vědách o živých organismech, je ohromná, a tak potřeba biologie podnítily vznik někdy zcela specifických matematických postupů zaměřených na procesy živé přírody. Dnešní matematici a biologové spolupracují na řešení otázek, které po staletí zaměstnávají mysl lidstva – co je to život a zda se můžeme dotknout jeho podstaty.

E 404/14

Metodická příručka pro praktickou ochranu netopýrů

Andreas, Michal - Cepáková, Eva - Hanzal, Vladimír

2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: AOPK ČR, 2010. 94 s.: il., mapy, tab.; 23 cm.

ISBN 978-80-87051-82-5

Příručka seznamuje s problematikou ochrany netopýrů: pokrývá mj. problematiku nejčastějších střetů mezi zájmy ochrany netopýrů a zájmy člověka a přináší stručný návod na jejich řešení. Aktualizované vydání reaguje na změny právních norem, které vstoupily v platnost od roku 2004. Příručka byla také doplněna o druhy netopýrů, které byly v ČR nově zjištěny.

E 391/14

Nauka o krajině: geografický pohled a východiska

Kolejka, Jaromír

Praha: Academia, 2013. 439 s., xxvi s. obr. příl.: il. (převážně barev.), mapy; 25 cm. ISBN 978-80-200-2201-1

Publikace pojednává o prostorových aspektech soudobého výzkumu a využívání krajiny. Přibližuje klíčové poznatky krajinařských škol Východu i Západu a jejich teoretické a praktické aspekty. Zvláštní pozornost je věnována strukturální a dynamickým stránkám krajiny a krajinných jednotek, jejich hierarchickému systému a příčinám vzniku krajinných jednotek od globální po místní úroveň. Praktickým potřebám péče o krajинu jsou věnovány dodatky popisující procesy tvorby krajinných map různého rozlišení, historických změn využití území, ekologické stabilizace, optimalizace využívání krajiny a hodnocení přírodních rizik pomocí geodat a technologií GIS.

E 407/14

Ochrana, tvorba a manažment krajiny

Belčáková, Ingrid

Bratislava: STU FA, 2013. 128 s.: il. (převážně barev.), mapy, plány; 24 cm. ISBN 978-80-89552-37-5

Kniha se člení do tří kapitol nazvaných Krajina jako pojem, interpretace a klasifikace krajiny, Přístupy k ochraně, tvorbě a péči o krajinu a Vybrané nástroje ochrany, tvorby a péče o krajinu. Kladem vysokoškolské učebnice zůstává výrazně mezioborový přístup autorky, a přestože pochopitelně vychází z podmínek Slovenska, pohlíží na tamější krajinu v širších, celoevropských souvislostech. Text navíc doprovází více než sto fotografií, tabulek, map a grafů.

E 400/14

Pedologie a ochrana půdy

Šarapatka, Bořivoj

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 232 s.: barev. il., mapy; 25 cm. ISBN 978-80-244-3736-1

Kniha se ve značné šíři zabývá problematikou půdy a jejím významem pro životní prostředí. Čtenář se z ní dozví o vzniku minerálního podílu v půdě, typech zvětrávání a o půdotvorných procesech. Autor rozebírá problematiku biologických procesů v půdě, jednotlivých funkčních skupin/taxonů edafonu a půdní organické hmoty, popsány jsou také fyzikální a chemické vlastnosti půdy. Pozornost je věnována třídění půd, a to jak pomocí platné světové klasifikace, tak tříděním používaným v poválečném období v České republice a na Slovensku. Na podkladě jednotlivých klasifikací je popsáno rozšíření půdních typů ve světě i v ČR. V posledních desetiletích se stala značně diskutovaným problémem otázka poškozování půd a jejich ochrana.

E 392/14

Neznámá tvář Prahy: příroda a rostlinstvo

Kubíková, Jarmila et al.

Praha: Dokořán, 2014. 270 s., xxiv s. obr. příl.: il. (některé barev.), mapy; 24 cm. ISBN: 978-80-7363-599-2

Praha je jedinečné město. A tento obdiv není jen názorem místních patriotů. Území metropole ČR je skutečně celosvětově ojedinělé tím, že vznikalo v minulosti na dně hned tří moří. Publikace informuje o přírodním prostředí

města Prahy, o poloze ve středu Evropy, unikátní geologické minulosti a o historii přírodních dějů od poslední doby ledové. Popisuje přirozenou vegetaci, tedy pražské lesy, skály, louky, rybníky a vodní toky. Ukazuje rovněž, jaké rostliny doprovázejí vesnické usedlosti a městské domy nebo jaké cizokrajné stromy a okrasné bylinky si lidé pěstují. Upozorňuje na druhy vzácné a zvláště chráněné a na možnosti jejich soužití s městem. Připojena je geologická mapa Prahy a mapa pražských zvláště chráněných území.

E 407/14

Poušť, nebo ráj**Holzer, Sepp - Dreggerová, Leila**

Brno: Knihkupectví CZ, 2014. 224 s.: barev. il.; 25 cm. Obsahuje rejstřík. ISBN 978-80-87426-31-9

Uznávaný odborník na přírodní a přirozené zemědělství ukazuje, že permakultura může vydatně pomoci s uzdravováním krajiny a odvrácením globální katastrofy, jako je například rozšířování pouště. Kniha není tradiční sbírkou receptů, i když obsahuje mj. praktické návody. Má přivést nejen širokou čtenářskou obec, ale i odborníky k přirozenému myšlení a ukázat, kolik různých možností existuje, jak uzdravit Zemi, co všechno můžeme udělat, abychom spolupracovali s přírodou a vedli úplně jiný život – a to každý z nás.

E 399/14

Práce a záchrana ve výškách a nad volnou hloubkou**Belica, Ondřej**

Praha: Grada, 2014. 216 s.: il.; 24 cm. ISBN 978-80-247-5055-2

Příručka obsahuje základní informace pro všechny, kteří se při práci pohybují ve výškách a nad volnou hloubkou. Kniha, vybavená velkým množstvím ilustračních obrázků, poskytne ucelenou představu o potřebných metodách, postupech a prostředcích.

E 390/14

Příroda bez hranic**Vítěk, Jan**

Ústí nad Orlicí: Oftis, 2001. 152 s.: il. (některé barev.); 21 cm. ISBN 80-86042-47-2

Kniha provází čtenáře příhraniční krajinou ČR od Jizerských hor po Beskydy, seznamuje s přírodními zajímavostmi krajiny podél hraniče s Polskem a částečně i se Slovenskem.

E 394/14

Rybničky České republiky**Liebscher, Petr - Rendek, Jan**

Praha: Academia, 2014. 583 s. ISBN 978-80-200-2368-1

V českých zemích má rybníkářství tradici, která sahá až do 12. století. Největší rybniční soustavy se v současnosti nacházejí v jižních Čechách, ale rybníky byly zakládány téměř po celém území dnešní ČR. Pro potřeby publikace jich autoři vybrali přes 200 a postupně čtenáře seznámují s jejich historií, rozlohou,

E 403/14

hospodářským a rekreačním využitím, ale i s vodohospodářskými problémy a jejich řešením. Kniha je doplněna velkým množstvím barevných fotografií, dokumentujících nepochybnou krásu těchto významných krajinných prvků.

E 410/14

Savci České republiky: popis, rozšíření, ekologie, ochrana**Anděra, Miloš - Gaisler, Jiří**

Praha: Academia, 2012. 285 s.: barev. il. ISBN 978-80-200-2185-4

Publikace poskytuje aktuální přehled savců ČR – zahrnuje nejnovější poznatky z taxonomie, zoogeografie a ekologie zmínovaných obratlovčů. Text u každého druhu zahrnuje jeho popis, hlavní znaky, celkové rozšíření, výskyt v ČR, informace o upřednostňovaných stanovištích, stručný náčrt bionomie, údaje o početnosti a legislativní ochraně.

Příručka obsahuje barevné fotografie (celkový vzhled příslušného druhu, typický biotop), síťovou mapu rozšíření v ČR a graf výskytu podle nadmořské výšky. Doprovodné kapitoly se zabývají obecnou charakteristikou savců, vývojem české fauny savců během posledního století, základními metodami sledování savců, jakož i vyhubenými druhy a nepůvodními druhy chovanými u nás v minulosti.

E 412/14

Sub urbs: krajina, sídla a lidé**Ouředníček, Martin - Špačková, Petra - Novák, Jakub (eds.)**

Praha: Academia, 2013. 338 s.: il. (některé barev.), mapy, plány; 24 cm. ISBN 978-80-200-2226-4

Kniha je věnována jevům a procesům, které se v současnosti odehrávají za městem nebo vedle něj (*suburbs*). Na fenomén suburbanizace (decentralizace některých původně městských funkcí do jejich zázemí) pohlíží publikace především jako na proměnu příměstské krajiny, prostorové a sociální organizace sídel a na vzájemné vztahy lidí původně bydlících a nově přicházejících do suburbii z prostředí měst. Vedle sociálních geografů jsou v autorském kolektivu zastoupeni fyzičtí geografové, kartografové, sociologové, urbanisté a architekti. Řazení jednotlivých kapitol knihy směřuje od teoretických a metodologických aspektů výzkumu suburbanizace v ČR přes případové studie vybraných měst až k aplikačně orientovaným textům, které nabízejí rozumné využití výsledků základního výzkumu zejména v plánovací praxi.

E 58/14/b

Sopky a sopečné vrchy České republiky**Janoška, Martin**

Praha: Academia, 2013. 415 s.: barev. il., mapy; 21 cm. Terminologický slovník. ISBN 978-80-200-2231-8

Publikace je encyklopedickým přehledem jednotně popsaných 160 lokalit – pozůstatků třetihorní sopečné činnosti na území ČR. Každou doprovází snímky celku i detailů,

z nichž většina je i pro znalce české přírody a krajiny neotřelá a nová. Čtenář v knize najde lokality známé a atraktivní, hlavně však místa, o jejichž existenci má tušení jen hrstka zasvěcených. Zájemci o přírodu uvítají srozumitelně podané informace o horninovém složení, geologické stavbě, mineralogických, botanických i zoologických zvláštnostech, nechybí však ani historické zajímavosti a užitečné turistické informace.

E 413/14

Tučnice česká**Studnička, Miloslav**

Liberec: Botanická zahrada, 2013. 133 s.: il., mapy; 22 cm. ISBN 978-80-260-1393-8

Současná umělecká díla v krajině**Schmelzová, Radoslava - Šubrtová, Dagmar - Mikuláš, Radek**

Praha: Academia, 2014. 266 s.: il. (převážně barev.), mapy, portréty, plány, faksim.; 21 cm. ISBN 978-80-200-2275-2

Tato kniha-průvodce, která vznikla ze spolupráce sochařky, geologa a historičky umění, nabízí netradiční vnímání současného umění a představuje umělecká díla, která čekají na jarní prudké deště či první sníh, než se rozpadnou a splynou znova s lesem a se zemí... Některá jsou dochována už jen na fotografiích, jiná mají ambice působit v delší časové perspektívě jako krajnotvorné prvky. V průvodci jsou zachyceny i způsoby péče o krajiny, některé naznačují i vnitřnost k spirituální rovině přírody. Ve většině případů jde o uměleckou tvorbu, která usiluje o rozhovor s místem, jeho historií či s přírodními kvalitami.

E 412/14

Sub urbs: krajina, sídla a lidé**Ouředníček, Martin - Špačková, Petra - Novák, Jakub (eds.)**

Praha: Academia, 2013. 338 s.: il. (některé barev.), mapy, plány; 24 cm. ISBN 978-80-200-2226-4

Kniha je věnována jevům a procesům, které se v současnosti odehrávají za městem nebo vedle něj (*suburbs*). Na fenomén suburbanizace (decentralizace některých původně městských funkcí do jejich zázemí) pohlíží publikace především jako na proměnu příměstské krajiny, prostorové a sociální organizace sídel a na vzájemné vztahy lidí původně bydlících a nově přicházejících do suburbii z prostředí měst. Vedle sociálních geografů jsou v autorském kolektivu zastoupeni fyzičtí geografové, kartografové, sociologové, urbanisté a architekti. Řazení jednotlivých kapitol knihy směřuje od teoretických a metodologických aspektů výzkumu suburbanizace v ČR přes případové studie vybraných měst až k aplikačně orientovaným textům, které nabízejí rozumné využití výsledků základního výzkumu zejména v plánovací praxi.

E 58/14/b

Sopky a sopečné vrchy České republiky**Janoška, Martin**

Praha: Academia, 2013. 415 s.: barev. il., mapy; 21 cm. Terminologický slovník. ISBN 978-80-200-2231-8

Publikace je encyklopedickým přehledem jednotně popsaných 160 lokalit – pozůstatků třetihorní sopečné činnosti na území ČR. Každou doprovází snímky celku i detailů,

z nichž většina je i pro znalce české přírody a krajiny neotřelá a nová. Čtenář v knize najde lokality známé a atraktivní, hlavně však místa, o jejichž existenci má tušení jen hrstka zasvěcených. Zájemci o přírodu uvítají srozumitelně podané informace o horninovém složení, geologické stavbě, mineralogických, botanických i zoologických zvláštnostech, nechybí však ani historické zajímavosti a užitečné turistické informace.

E 413/14

Tučnice česká**Studnička, Miloslav**

Liberec: Botanická zahrada, 2013. 133 s.: il., mapy; 22 cm. ISBN 978-80-260-1393-8

Studie prezentuje z mnoha pohledů kriticky ohrozený planě rostoucí rostlinný druh, masožravou tučnici českou (*Pinguicula bohemica*), přičemž pozornost věnuje mj. možnosti jeho záchrany.

E 389/14

Uhlík v ekosystémech České republiky**v měnícím se klimatu****Marek, Michal V. et al.**

Praha: Academia, 2011. 253 s.: barev. il., mapy; 24 cm. ISBN 978-80-904351-1-7

Kniha nabízí ucelený pohled na cyklus uhlíku v podmírkách ČR, a to především v souvislosti s probíhajícími a očekávanými změnami podnebí. Zabývá se jak ekofyziológickými aspekty ukládání uhlíku, tak jeho toky mezi různými ekosystémy a atmosférou a kvantifikuje primární produkci čtyř hlavních ekosystémů v ČR. Navrhoje změny ve využívání území z hlediska uhlíkových emisí. Atmosférický a ekofyziológický pohled je doplněn o sociologické šetření, které vyhodnocuje vnímání globálních změn klimatu v české společnosti.

E 409/14

Brožura představuje 64 vybraných vzácných rostlin, které můžeme najít v CHKO Beskydy. V úvodu je popsáno území a jednotlivé biotopy, u každé rostliny se dozvímě o jejím aktuálním rozšíření v CHKO, stanovištích, která zde osidluje, a také některé zajímavosti.

E 380/14

Mezinárodní komise pro ochranu Labe Magdeburg: Internationale Kommission zum Schutz der Elbe, 2013. 64 s.: il. (převážně barev.), mapy; 21 x 30 cm. Dvojjazyčný text. Publikace přináší doporučení pro péči o povrchové vody využívané pro plavební účely tak, aby se nejen nezhoršil jejich současný stav, ale aby se pokud možno lépe začal využívat jejich potenciál.

E 384/14

ÚSES – zelená páteř krajiny (seminář) 2014: 13. ročník semináře**Petrová, Andrea (ed.)**

Kostelec na Hané: JOLA, 2014. 89 s.; 25 cm. ISBN 978-80-86636-45-0

Příspěvky ze semináře věnovaného základním páteřním systémům krajiny – aktuálním otázkám souvisejícím s různými úrovněmi fotografií.

E 401/14

územních systémů ekologické stability krajiny (ÚSES) včetně výhledu do blízké budoucnosti. D 104/14

Velký atlas hub**Hagara, Ladislav - Antonín, Vladimír**

2. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2010. 432 s.: barev. il.; 31 cm. Terminologický slovník.

ISBN 978-80-87101-01-8

Samostatně rostoucí stromy často zůstávají nepřehlédnutelnou dominantou určité krajiny. Pokud je nezná vichřice, blesk či člověk, mohou se některé druhy dožít stovek i tisíc let. Kniha si klade za cíl ukázat krásu a neobvyklé tvary stromů a popsat místa, kde rostou. Ocení ji zájemci o dendrologii a o přírodu obecně stejně jako turisté a cestovatelé. Ačkoliv je psána odborníky, čte se velmi snadno a její obsah je přístupný i bez předběžných botanických znalostí. Bohatý barevný fotografický a kreseký doprovod s množstvím konkrétních popisů a poznámek názorně ilustruje popisované skutečnosti a zákonitosti.

E 406/14

Vzácné rostliny Beskyd**Popelářová, Marie - Ohryzková, Lucie - Chytil, Petr**

Rožnov pod Radhoštěm: ČSOP Salamandr, 2013. 78 s. il., mapy. Sezn. pikrogramů a kat. ohr. druhů

ISBN 978-80-7476-048-8

Fotografická publikace se zaměřuje na neobvyklé tvary stromů, popisuje případnou pří

Informace o bibliografii našich jeskyní

Správa jeskyní ČR (dále SJ ČR) při svém vzniku v roce 2006 založila i knihovnu s odbornými publikacemi. Odborné svazky posloužily hlavně při sepisování publikace z edice Chráněná území ČR, Svatý XIV, Jeskyně. Množství bibliografických zápisů vedlo k iniciování vzniku speleologické bibliografie vztažené právě k publikacím v majetku SJ ČR. Byla vyvinuta aplikace speleologické bibliografie (dále jen Bibliografie) týkající se především jeskyní u nás i v cizině, historického podzemí a publikací o krasu obecně.

Bibliografie mohla být již zpočátku naplněna záznamy, které vytvořil v roce 2004 v programu MS Access Vratislav Ouhrabka. Specialitou Bibliografie SJ ČR je propojení s databází Jednotná evidence speleologickej objektu (JESO), vedenou ve stejnoužném programu vytvořeném a spravovaném Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR).

Během let 2008 až 2010 došlo k výraznějšímu zvýšení počtu zápisů. Spolu s tím docházelo přirozeně k mnoha úpravám aplikace hlavně na základě požadavků a návrhů uživatelů na vylepšení uživatelské přívětivosti a usnadnění zápisu publikací. Současně se opravovaly drobné chyby, které byly uživateli při užívání odhaleny. Import většího množství záznamů byl proveden po vydání publikace z edice Chráněná území ČR, Svatý XIV, Jeskyně v roce 2011. Počet záznamů tím sice prudce stoupal, zároveň však vzniklo mnoho dublujících se a mnohdy také neúplních záznamů bez vazby na jeskyně či karsologickou oblast. Záznamy z této knihy byly zpracovávány ručně, a to s sebou neslo větší množství chyb. Jednalo se např. o různě zapsaná jména autorů, nekonzistentní používání zkratek a citačních norem obecně a v neposlední řadě vznikaly také překlepy. Aby tedy nedošlo k úplnému znehodnocení databáze, bylo nutné provést velké množství dílčích úprav. Nejdůležitější součástí těchto úprav pak bylo doplnění záznamů citovaných speleologickej objektu a karsologických oblastí, které v dodaných vstupních datech chybely.

Přes veškeré úpravy a zároveň paralelní přidávání záznamů nových se ještě na počátku

roku 2013 Bibliografie potýkala s množstvím neúplních a duplicitních záznamů. Ve druhé polovině roku 2013 bylo proto rozhodnuto soustředit se na detailní zpracování rye speleologických časopisů, záznamy pak precizně kontrolovat a přiřadit k nim konkrétní speleologické objekty, resp. karsologické oblasti. V první fázi byl vybrán časopis Speleo a Speleofórum. Kompletní zpracování bibliografických záznamů všech čísel zmíněných časopisů obsažených v knihovně SJ ČR bylo dokončeno na přelomu roku 2013 a 2014.

V roce 2014 byla dále editována celá řada bibliografických záznamů, jejichž počet překročil dva tisíce. Díky propojení s databází JESO se v bibliografickém formuláři při vložení názvu speleologického či karsologického jevu automaticky přiřadí odpovídající kód daného jevu. V rámci detailního zpracovávání konkrétních periodik byl do Bibliografie zahrnut časopis Stalagmit a následně časopis Československý kras.

Ve spolupráci s programátory bylo připraveno propojení interní Bibliografie na veřejné webové stránky SJ ČR. Veřejnosti se tak na webových stránkách <http://www.caves.cz/> speleobibliografie/ objeví časopisy označené v interní databázi jako „Plně zpracován“, kde po rozkliknutí lze nalézt seznam příslušných

článků. Další kliknutí ukáže zpracování příslušného článku.

V souvislosti s probíhající intenzivní katalogizační nejvýznamnějších českých a československých speleologických periodik byla doplněna možnost označovat jako „Plně zpracované“ nejen základní jednotky, kterými jsou články či knihy, ale také celé časopisy. Vzniká tak snadno dostupný přehled, které papírové svazky již byly pro potřeby databáze vytěženy a které doposud čekají. Zveřejnění na webových stránkách vyvolává další požadavky na využití Bibliografie a je třeba postupně program vylaďovat.

Pro urychlení práce s databází byly provedeny výkonnostní optimalizace, které z pohledu uživatele při některých operacích zrychlují odezvu systému. Prostor vymezený na serveru ministerstva životního prostředí pro práci na speleologické bibliografii přestával stačit,

a byl proto dostatečně rozšířen. Bibliografie zpracovávaná ve Správě jeskyní ČR má v současné době přes osm tisíc evidovaných záznamů. Z tohoto počtu je v současné době na www.caves.cz/ přístupných přes tři tisíce záznamů. Pevně věříme, že v bibliografických záznamech najdete pro svoji práci mnoho užitečných informací.

Roman Mlejnek a Ivana Mrázková

Detailní seznam publikací			
Název:			
Příjmení autora:			
Hledat			
Dušan Hypr, Jiří Svozil, Mikuláš Hypr	Jeskyně Býčí skála - průzkum Chodby z Kaple	1999	Detail Editovat Smazat
Petr Kos	Předběžná technická měření v j.č. 1405 Malý lesík u Březiny	1999	Detail Editovat Smazat
Petr Červinka, Petr Kos	Příspěvek k poznání krasových jevů u Nového Dvora v jižní části Moravského krasu	1999	Detail Editovat Smazat
Richard Zatloukal	Nová stopovací zkouška od Hostěnického propadání III	1999	Detail Editovat Smazat
Jan Himmel	Koudelkova rovněžka aneb historické vyprávění o bezedné propasti, která tam nakonec nebyla	1999	Detail Editovat Smazat
Josef Pokorný	Hydrografie jeskyně Malčinky v Moravském krasu ve světle nových výzkumů	1999	Detail Editovat Smazat
Jan Himmel	Činnost ZO 6-19 Plánivy v roce 1998	1999	Detail Editovat Smazat
Petr Polák	Zpráva o činnosti ZO 1-11 Barrandien v roce 1998	1999	Detail Editovat Smazat
Jiřina Novotná	Podzemní prostory vytvářené sběrateli zkamenělin v oblasti Barrandien	1999	Detail Editovat Smazat
Radek Mikuláš	Pískovcový převis Kůlna u Všemil v Lábských písčitkových	1999	Detail Editovat Smazat
Václav Cílek	Rokytky - staré a nové objevy	1999	Detail Editovat Smazat
Daniel Horáček, Reiner Hornigovský		1999	Detail Editovat Smazat

Prosba o milost Lidové noviny 2. 12. 1928 Karel Čapek

V těchto dnech jste četli zprávu, že je ohrožena památná rezervace stepní flóry u Mohelna na Moravě; kdosi tam už začal lámat kámen a tím ničit substrát jedinečného ostrůvku vegetačního, který je středoevropským unikátem pro radost učenců a snad i pro radost nás všech, kdo máme rádi přírodu. Náhodou v téže době se proslechlo, že je stejně ohroženo překrásné a botanicky vzácné údolíčko radotínské hnedle u Prahy; parcelovat na stavby se to nedá, ale zas někdo podnikavý tam chce lámat kámen a zničit jeden z nejkrásnějších kousků chudého pražského okolí.

Nemyslete si, že se po záchrane těchto a mnoha jiných drahocenných koutů kříčí teprve v poslední chvíli; už po leta posílájí botanikové a přátelé přírody petici za petici na takzvaná příslušná místa; jenže ta příslušná místa jsou nějaké šuple v nějakém ouřadě. Kdyby se tak lajdáčky, s tak urážlivou netečností vyřizovala kterákoliv žádost za udělení výčepní koncese nebo o státní podporu nějaké vykrajené bance, byly by z toho intervence poslanců nebo kříč v parlamentě; ale protože tady jde jenom o kulturní hodnoty, nejeví příslušná místa ani známky toho, že by chtěla hnout prstem a zamezit neodčinitelné vandalismu. Prosím, nečiňme za to odpovědným jenom to příslušné úřední šuple; úřední šuplatu se hýbají podle toho, jaký zájem vane od takzvaných rozhodujících činitelů, kteří zase chytají větřek zájmu od politických klubů a tak dále; zkrátka je nesmírně těžko najít instanci, která by opravdu cítila odpovědnost za tyto hodnoty a které bychom mohli předstřít prosbu o milost. Neboť vskutku nejde o to, aby se přinesla nějaká oběť, která by stála za řeč, nýbrž aby se poskytla milost, akt přízně a ohledu. Prosíme neznámé odpovědné činitele o milost pro přírodu naší vlasti.

Je to zvláštní: máme státní hymnu, která s důrazem trochu naivním, ale něžným opěvuje tento zemský ráj, kde hučí bory po skalních, voda šumí po lučinách, v sadě skví se jara květ, snad každý z nás trochu zjihne, když tato slova slyší; ale vždyť je to přímo výsměch naší státní hymně, když necháme devastovat bory, vylámat skaliny a vyplenit květ vzácný jako zlaté kapradí, květ unikátních přírodních rezervací!

Vždyť to je, jako bychom balili buřty do listů Vyšehradského kodexu nebo dláždili ulice kameny vylámanými z baziliky svatého Jiří!

Přírodní historie našich krajin je stejně památná jako kterákoliv veliká památka historická; před dějinami národa byly tu dějiny geologických a geobotanických period; před vší slávou lidskou byla tu sláva sil přírodních. Ochrana vzácných přírodních památek není otázka sentimentality, nýbrž povinné úcty; tyto památky, ať je to prastarý strom, předvěký porost nebo vzácný geologický útvar, nám představují něco ctihodnějšího než podnikatelský zájem pana Petra nebo pana Capla.

Tato povinná úcta došla už ve všech skoro civilizovaných státech výrazu zákonné ochrany; my jsme ve vzdělaném světě po té stránce nejzaostalejší – tahle ostuda nám mohla být už dříve ušetřena. Ale nemůžeme-li se dovolat povinnosti, dovolávejme se aspoň milosti! Udělte milost ohroženým přírodním památkám! Nebude vás to stát zdaleka tolik peněz jako nějaká subvence, po které za pár let nezůstane ani vděčná vzpomínka; a přitom se pro osvěnější doby, které si toho budou vážit, zachová několik posledních listů přírodní kroniky naší země, listů nesoucích původní rukopis boží: takto, z těchto sil telurických a klimatických byla hnětena a osázena země, jež je vám dána, abyste ji chránili.
pozn. redakce:
Tento text jsme otiskli pro letní zamýšlení

Summary

Zajíček P.: The Punkva Caves

The Punkva Caves (the Moravian Karst, southern Moravia) are among the places most often visited by tourists in the Czech Republic. An underground visitor path reaching 1.2 km in length offers a visit to the world famous Macocha/Step Mother Abyss (138 meter in depth) and a motor boat ride along the underground Punkva River. The caves were discovered by Professor Karel Absolon and his team in 1909–1933. Making the caves, including the Macocha/Step Mother Abyss bottom, accessible to the public as show caves was also mainly due to Absolon's long-term activities.

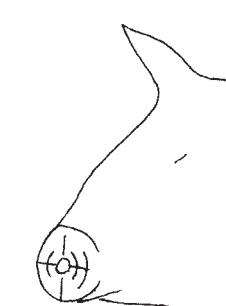
In 2014, a dry part of the system up to the Macocha/Step Mother Abyss bottom became fully wheelchair accessible and barrier-free. In 2015, a modern service building has been under construction.

Drimaj J., Plhal R. & Kolibáč P.: The Wild Boar and its Bionomics Signs in the Cultural Landscape

When briefly surveying Wild boar (*Sus scrofa*) numbers indirectly through annual harvests available from open game keeping reports, sooner or later a question is raised: Has the mammalian species reached the peak in its numbers in the Czech Republic? The answer would be that, due to enormous carrying capacity of the respective ecosystems, the critical limit has not been met yet.

The Wild boar perfectly uses environmental conditions having been formed by humans during recent decades. The main difficulties in its management by game keepers is that it was established when the Wild boar numbers were much lower in the Czech Republic and nobody was dealing with realistic setting the appropriate rules.

In the Czech Republic, the Wild boar damages forests in many ways, but it also influences forest ecosystems in a positive manner. When assessing the Wild boar's impacts on agricultural lands, the negative affects clearly prevail. Moreover, game keeping planning does not include non-forest plots. Despite the above fact, the ungulate spends most of the year at non-forest sites. The mammalian species consumes everything what it finds, including birds and their clutches, amphibians, reptiles and mammalian young. It also is of veterinary and hygienic importance because it also feeds on carcasses or injured animals. Thus, it has become an important vector for

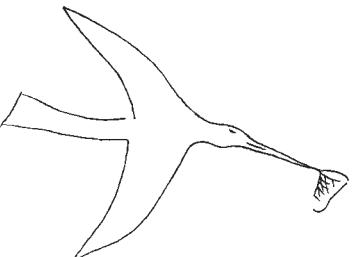
pathogens and parasites, possessing risk to livestock keeping as well as to human health.

Ambrožek L.: In a Shadow of Butterfly Wings or the LIFE+ project in the Bílé Karpaty/White Carpathians Mts.

In 2011–2016, the LIFE+ project dealing with conservation of non-forest habitats preferred by rare butterfly species has been carried out. The total budget amounts at Euros 6,448,000.00 and the Bílé Karpaty/White Carpathians Mts. PLA Administrations and NGOs on the Czech as well as on Slovak side of the mountains have been involved. The project aims mainly at supporting meadow mosaic mowing across 15,000 hectares and at grazing recovery on 400 hectares. In nine target butterfly species, special management has been introduced. At many sites, self-sowing growths have been removed and regular management has been re-introduced in collaboration with private owners there. The project also includes meetings with farmers and mayors as well as field trips for the general public and the educational programme for children and youth entitled as The Mystery of a Meadow. For three seasons, important butterfly species occurrence and distribution was monitored within the whole target area.

Dedek P. & Horal D.: On Immortality of the Cockchafer Topic

The State Nature Conservancy authorities did not issue a permit for applying non-selective insecticide in the Bzenec and Hodonín Dúbrava/Oak Forest (South Moravia). The action started a mass-media campaign against the State Nature Conservancy. Municipality or governmental forest managers cautioned the general public against forthcoming disaster

and summarized damages to be caused by the above decision. The insecticide aerial spraying is only one of the possibilities how to prevent damages caused by cockchafers. At a glance, it is the simplest: nevertheless, it poses important negative impact on non-target species. In addition, aerial insecticide spraying effectiveness is quite questionable. In the Czech Republic, forest managers have not considered other more environmentally friendly measures. Moreover, there are the alternatives. More environmentally friendly ways to control cockchafers are more demanding, but they are in the above biologically area justifiable, particularly in forest owned by the Government.

Jelínková J.: Issuing Permitting Felling Woody Plants in Relation to Other Laws, namely that Updated on EIA, on Historic Preservation and Heritage Respectively

In the Czech Republic, practice of the administrative courts suggested that an EIA statement should be a background also for decision-making by State Nature Conservancy authorities. Amendment to the Act on Environmental Impact Assessment that came into force on April 2, 2015 defines the so-called follow-up administrative procedure in such a way that most procedures during which the State Nature Conservancy authorities issue a decision (e.g., on permitting felling, exceptions, etc.) were not included into the follow-up administrative procedure.

The other law which should be respected during intended felling woody plants is the Act on State Historic Preservation and Heritage. The author mentions the individual monument care issues, namely cultural monuments restoration and recovery, historic preservation reserves, historic preservation zones and their buffer zones. Binding State Historic Preservation and Heritage authority assess from a point of view of the State Historic Preservation and Heritage woody plant felling or planting. Pursuant to Article 149, the Administrative Procedure Code, in some cases, it is issued as an administrative decision, in other ones as a binding opinion. The binding opinion issued by the State Historic Preservation and Heritage authorities never replaces the procedure carried out pursuant to Article 8, the Act on Nature

Conservation and Landscape Protection, i.e. usually a necessity to receive a permit from State Nature Conservancy authorities.

Therefore, the State Historic Preservation and Heritage and the State Nature Conservancy authorities should seek for the mutual consensus in their procedures.

Šálek M.: Does the Bell Toll for a Once the Most Common Owl in the Czech Republic?

The Little Owl (*Athene noctua*) population has declined significantly in many areas in Central Europe, with some regional populations now being extinct or on the brink of extinction. In the article, distribution, population dynamics and conservation measures for the Little Owl in the Czech Republic are summarized. Although the species had been widely distributed across the whole Czech Republic's territory and had been one of the most numerous farmland owl species at the beginning of the last century, since the 1970s and 1980s the population has declined markedly. In 1985 – 2003 numbers decreased by about 60% with an estimate of the total population being only 250 – 500 pairs. Further population decline was recorded at the beginning of the 21st century. As in other regions, large-scale land use change is assumed to be the main reason driving the decline. In the Czech Republic, the Little Owl is currently distributed mainly in two spatially-isolated populations with less than 100 breeding pairs. Conservation measures for the Little Owl in the Czech Republic were locally limited, mainly focusing on supporting breeding conditions (improving nest sites availability with erecting nest boxes) or re-introduction actions. However, the impact of the measures has been very limited and individual subpopulations of the avian predator have been still shrinking.

Mlejnek R. & Krásenský P.: Rove Beetles (Staphylinidae) in Caves in the Czech Republic

The article summarizes up-to-date biospelaecological surveys on rove beetles (*Staphylinidae*, *Coleoptera*) in caves in the Czech Republic. By October 15, 2014, 182 species, most of them troglobiontes, have been found in 29 caves (the number includes only determination to the species level). Only two troglophilous species have been found.

Atheta spelaea was found only in a isolated part of the Hranice Abyss in Moravia. The recent *Ochthephilus aureus* records are from the Moravian Karst (the Amatérské jeskyně/ Amateur's Cave system and the Macocha/ Step Mother Abyss bottom).

For the state of the environment bioindication, 18 species, all the first order relics (R1), namely *Aloconota cambrica*, *Aloconota curra*x, *Aloconota languida*, *Aloconota mihoki*, *Atheta debilis*, *Atheta obtusangula*, *Gabrius astutus*, *Geodromicus nigrita*, *Lathrobium spadiceum*, *Leptusa flavicornis*, *Lesteva pubescens*, *Mniusa incrassata*, *Oculea rivularis*, *Ochthephilus aureus*, *Ornithium validum*, *Paracyusa longitarsis*, *Tasgius pedator*, *Trichophya pilicornis* can be used.

The Red List of Threatened Animals of the Czech Republic includes in total 18 rove beetle species found in caves, being listed in all the IUCN Red List categories.

Fajmon K. & Jongepierová I.: How to Mow in a Proper Way?

Due to current machinery available, the recent grassland community management differs from the past one. Although the technology allows large-scale mowing, at the same time, biological diversity, particularly invertebrates, is negatively affected. Thus, possible solutions include a mosaic-like mowing or leaving unmown strips for the next year. The above past management simulations can be considered as a new element, being able, after some time, to influence plants in grassland communities, and indirectly also wild animals. For assessing the impacts of mowing on grassland growths in various parts of the season or on the contrary, of leaving them unmown, botanists carried out some multiyear studies on experimental permanent plots in the Bílé Karpaty/White Carpathians Mts. (southeastern Moravia).

The results show that often repeated periods without mowing can cause species loss and increase in expansive grass cover. In more productive growths particularly, leaving some lands unmown should be strongly limited and next non-mowing period should be repeated after minimally five years.

Kučerová M.: Environmental education in the Šumava/Bohemian Forest Mts. National Park

Since the mid-1990s, the Šumava/ Bohemian Forest Mts. National Park Administration has been carrying out environmental education at four environmental education centres, located in Vimperk, Kašperské Hory, at Stožec and since May 2014, also at Horská Kvilda.

The article summarizes not only the history of the above activities but it also presents the current implementation of environmental education aiming at nature conservation and landscape protection in the Šumava/ Bohemian Forest Mts. National Park. The centres have published a lot of educative materials for the general public as well as for all target groups. The key projects include Partner schools, The Šumava National Park at school, or implementing the extracurricular activities. The cooperation with the Bayerische Wald/Bavarian Forest Mts. National Park and the financial support from the State Environmental Fund of the Czech Republic are of utmost importance.

Zajíček P.: The Movie Cave in Romania – A Somewhat Different World on the Earth

In 1986, an unknown cave close to Romanian city of Mangália was discovered not far from the land surface during a geological survey. It was found that relatively small underground space, then called the Movie Cave reaches in total almost 250 meters in length and that the lowest levels are waterlogged. Moreover, occurrence of many troglobiont invertebrate species from 48 wild animal taxa, e.g. centipedes (*Chilopoda*), millipedes (*Diplopoda*), isopods (*Isopoda*), spiders (*Araneae*), beetles (*Coleoptera*), springtails (*Collembola*), false scorpions (*Pseudoscorpions*), leeches (*Hirudinea*), etc. came as a surprise. Step-by-step, 33 endemic species were newly described from the site. In addition to corrosion processes of surface waters, the cave was formed also by hydrothermal ones. Due to the above patterns, there are sulphur minerals, mainly gipsy, as well as huge colonies of sulphur bacteria, the latter being an important part of food web in the unique ecosystem.

Kubátová-Hiršová H.: Bee Protection against Pesticides

Before a plant protection product is introduced to the market in the Czech Republic or in the European Union generally, it has to be evaluated in the registration process based on assessment of studies carried out with the product or active substances. All the procedures and criteria are based on the EU legislation and relevant guidance documents.

Until recently, the product risk assessment for bees was based on an acute oral and contact adult toxicity studies with honey bee only in most cases. In 2013, the European Food Safety Authority [EFSA] published a guidance document on the risk assessment of plant protection products on bees, bumble bees and solitary bees. This was a considerable change, e.g. more species were included, more studies required, additional route of exposure added. The reason for such a large amendment was an insufficiency in the existing approach and it was accelerated by a debate about neonicotinoids. Since the very beginning, there has been a lot of criticism on the new "bee" guidance, particularly regarding its highly conservative approach and lack of validated test methods. The negative opinions are connected with a two-year restriction in use of three neonicotinoids in the EU because the decision was supported by an assessment based on this guidance.

However, the new "bee" guidance has not come in force yet because it has not been agreed with the EU Member States. Moreover, the guidance has to be appreciated because risk assessment for bees (and other insect pollinators) has been moved on far ahead.

Kontakty na autory

Libor Ambrožek

AOPK ČR
RP SCHKO Bílé Karpaty
e: libor.ambrozek@seznam.cz

Jiří Bašta

Správa KRNP
šéfredaktor časopisu Krkonoše – Jizerské hory
e: jbasta@krnap.cz

Pavel Dedeck

AOPK ČR
RP Jižní Morava
e: pavel.dedeck@nature.cz

Jakub Drimaj

LDF Mendelovy univerzity
e: jakub.drimaj@mendelu.cz

Karel Fajmon

AOPK ČR
RP SCHKO Bílé Karpaty
e: karel.fajmon@nature.cz

David Horal

AOPK ČR
RP Jižní Morava
e: david.horal@nature.cz

Zbyněk Hradilek

PřF UP Olomouc
katedra botaniky
e: zbynek.hradilek@upol.cz

Jitka Jelínková

ČIŽP
vedoucí právního odboru ředitelství
e: jelinkova_jitka@cizp.cz

Ivana Jongepierová

AOPK ČR
RP SCHKO Bílé Karpaty
e: ivana.jongepierova@nature.cz

Miloš Juha

Správa NP Šumava
odbor řízení projektů
e: milos.juha@npsumava.cz

Pavel Kolibáč

AOPK ČR
oddělení péče o terestrické ekosystémy
e: pavel.kolibac@nature.cz

Pavel Krásenský

Zoopark Chomutov
e: krasensky.pavel@volny.cz

Pavel Kovář

PřF UK
katedra botaniky
e: pavel.kovar@natur.cuni.cz

Hana Kubátová-Hiršová

ÚKZUZ
odbor přípravků na ochranu rostlin
e: hana.hirsova@seznam.cz

Bohumil Kučera

1967–2007 pracoval ve státní ochraně přírody
e: b.k.kucera@seznam.cz

Martina Kučerová

Správa NP Šumava
vedoucí informačních středisek
e: martina.kucerova@npsumava.cz

Anna Limrová

AOPK ČR
ředitelka samostatného odboru OPŽP
e: anna.limrova@nature.cz

Zdeněk Lipský

PřF UK
Katedra fyzické geografie a geoekologie
e: zdenek.lipsky@natur.cuni.cz

Vladimír Mana

Ministerstvo životního prostředí ČR
náměstek ministra
e: vladimir.manu@mzp.cz

Roman Mlejnek

Správa jeskyní ČR
e: mlejnek@caves.cz

Ivana Mrázková

Správa jeskyní ČR
e: mrazkova@caves.cz

Pavel Pešout

AOPK ČR
ředitel sekce ochrany přírody a krajiny
e: pavel.pešout@nature.cz

Jan Plesník

AOPK ČR
oddělení mezinárodní spolupráce
e: jan.plesnik@nature.cz

Radim Plhal

LDF Mendelovy univerzity
e: radim.plhal@mendelu.cz

Martin Šálek

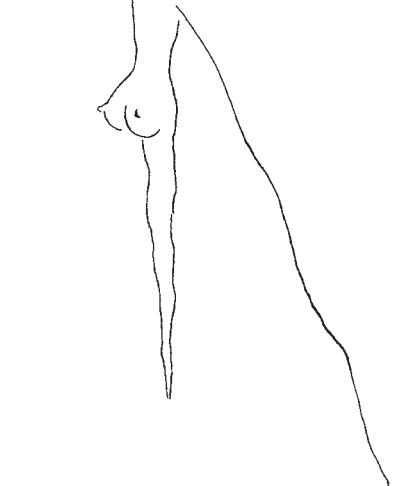
Ústav biologie obratlovců AV ČR
e: martin.sali@post.cz

Karolína Šúlová

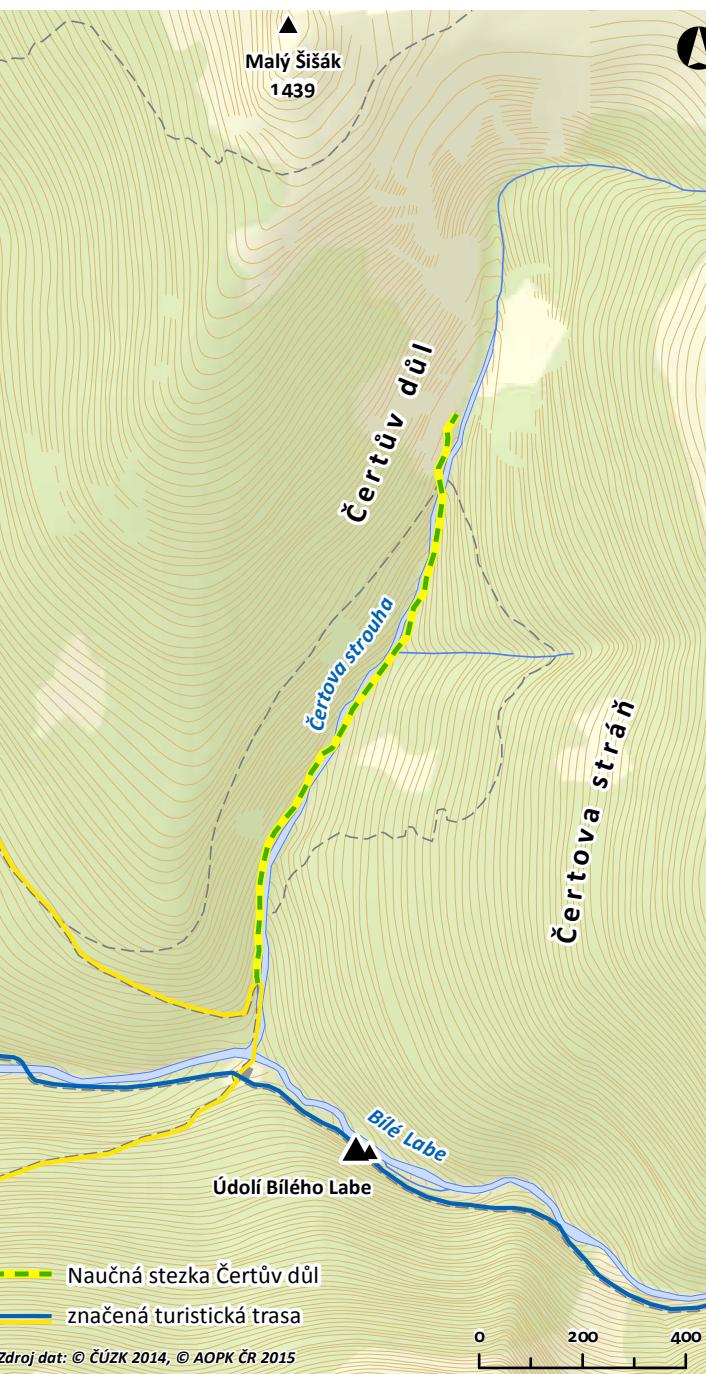
AOPK ČR
vedoucí oddělení práce s veřejností
e: karolina.sulova@nature.cz

Petr Zajíček

Správa jeskyní ČR
e: zajicek@caves.cz

Naučná stezka Čertův důl

Čertův důl je součástí Sedmidolí, jižního svahu Slezského hřbetu mezi Labským dolem a dolem Bílého Labe. Od počátku 18. století byl obydlen, na třech loukách stál tři boudy s převážně sezonním provozem – pastvou dobytka a zpracováním mléka. Paradoxně teprve v roce 1889, kdy už zdejší osídlení postupně zanikalo, bylo ústí údolí zpřístupněno solidní vozovou cestou podél Bílého Labe, po které se sem ze Špindlerova Mlýna dostaneme i my. Na první pohled nepoznáme, že se jedná o významnou novověkou archeologickou lokalitu. Někdejší louky a pastviny spontánně

zarůstají smrků v sousedství odřustající nové generace lesa na imisních holinách. Hluboko do montánního pásma sestupují kamenná moře s ostrůvky kleče (nejnižší v 1 080 m n. m.).

Naučná stezka Čertův důl, letos aktualizována novými dřevěnými tabulemi, byla zřízena v roce 1997, při stém výročí katastrofálních povodní, neboť prezentuje historické hrazení Čertovy strouhy. V letech 1901–1902 zde bylo bez jakékoli mechanizace postaveno 43 různě mohutných přepážek, doplněných podélnými hrázemi, žlaby, trativody a zalesněním.

Systém postavený z přesně opracovaných kamenů (největší váží asi dvě tuny), bez použití betonu, postupně zapadl do krajiny jako její organická součást. Dodnes je plně funkční. Stezka stoupá od boudy U Bílého Labe nejprve podél peřejí a kaskád, efektních hlavně při vyšších průtocích. Prostor nad mohutnou druhou přepážkou (objem jejího zdíva představuje 8 % ze všech přepážek), je již zcela naplněn splaveninami. Řečiště je mezi zvětralými svahy usměrněno hrází a průběžně stabilizováno dalšími přepážkami, které již nejsou založeny na pevné skále, a proto je dopadová plocha pro vodu masivně opevněna. Přes mocné kamenné nánosy o něco výše převádí vodu dlážděná kyneta. Nad ní se ve dvou obloucích vlní malebná série dvacetí nejménších, metrových stupňů.

Naučná stezka končí asi 1 300 metrů od ústí strouhy, u reliktu první z kováren staveniště hrazení: výhne, podstavce pod kovadlinu a kalicí nádobky, vše z místní žuly. Regulace toku pokračuje ještě 300 m proti proudu, ovšem už v prostoru veřejnosti nepřístupném. Několik stupňů střídají ještě dvě kynety pod opevněnou patou kamenného moře na Čertově stráni. Hořejší tok zůstal divoký. Návrat je možný buď po stezce zpět k Bílému Labi, nebo lesní cestou úbočím Malého Šišáku pod Špindlerovou boudou. Podrobné články o Čertově dolu – živé i neživé přírodě, výzkumu osídlení a úpravě potoka – vyšly loni v časopise Krkonoše – Jizerské hory.

Jiří Bašta

Počátek hrazení Čertovy strouhy, více než 1 600 m od ústí do Bílého Labe.

Foto: Jiří Bašta